

BUDŽETIRANJE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Lovrić, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic in Pozega / Veleučilište u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:112:788433>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in Pozega Graduate Thesis Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

KRISTINA LOVRIĆ

BUDŽETIRANJE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2020.

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

DRUŠTVENI ODJEL

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO

**BUDŽETIRANJE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ
FONDOVA EUROPSKE UNIJE**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA: FINANCIJE ZA PODUZETNIKE II.

MENTOR: dr. sc. Katarina Potnik Galić, prof. v. š.

STUDENT: Kristina Lovrić

Matični broj studenta: 7737

Požega, 2020.

SAŽETAK

Europska unija kroz mnogobrojne programe pomoći nastoji poboljšati razvoj svih svojih dijelova. EU fondovi su sredstva iz proračuna EU, odnosno financijski instrumenti za provedbu pojedine javne politike Europske unije u zemljama članicama. Cilj ovog rada je teorijski i praktično prikazati budžetiranje projekata financiranih iz fondova Europske unije, pobliže objasniti šire značenje pojmova: „projekt“, „proračun“, „fond“ i njihova glavna obilježja. Predmet, odnosno problematika odabrane teme bila bi usporedba iskoristivosti EU fondova s drugim zemljama, te primjeri EU projekata u Republici Hrvatskoj, kao i raspoloživost i povlačenje sredstava iz EU fondova RH. Fondovi Europske unije financiraju samo one projekte koji su u skladu s razvojnim ciljevima Republike Hrvatske, tj. Europske unije. Područja koja se mogu financirati iz Europskih i strukturnih fondova definirana su operativnim programima pomoću kojih se određuju ključne mjere ključne za ostvarivanje prioriteta utvrđenom u Partnerskom sporazumu (dokument u kojem država članica obrazlaže svoju strategiju korištenja Europskih strukturnih i investicijskih fondova).

Ključne riječi: projekt, proračun, fond, Europska unija, troškovi

SUMMARY

The European Union is trying to improve the development of all its parts through many programs. EU funds are assets from EU budget or financial instruments for implementation of individual EU public policies in EU member states. The goal of this work is to theoretically and practically show budgeting of projects financed by EU funds, describe the meaning of terms: projekt, budget, fond and their features in more detail. Issue of selected theme would be comparison usefulness of EU funds with other countries, and EU project examples in Croatia, and the availability and withdrawal of EU assets from Croatia. EU funds finance only those projects that are in accordance with development goals of Croatia or EU. Areas that can be financed from european and structural funds are defined by operational programs which help determine crucial measures essential for achieving priority determined in partner agreement (document in which member state justify their strategy of european structural and investment funds usage).

Ključne riječi: project, budget, fund, European union, costs

SADRŽAJ

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	FINANCIRANJE PROJEKATA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE	2
2.1.	Definicija i pojam projekta	2
2.2.	Odnos programa i projekta	2
2.3.	Fondovi Europske unije i njihova struktura	3
2.4.	Europski strukturni i investicijski fondovi	4
2.4.1.	Kohezijski fond	6
2.4.2.	Europski fond za regionalni razvoj	6
2.4.3.	Europski socijalni fond	9
2.4.4.	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo	9
2.4.5.	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	10
3.	BUDŽETIRANJE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE	12
3.1.	Proračun projekta	12
3.2.	Troškovi provedbe projekta	12
3.2.1.	Dopušteni i nedopušteni troškovi	13
3.2.2.	Izravni i neizravni troškovi	14
3.2.3.	Troškovi ljudskih potencijala	17
3.2.4.	Putni troškovi i dnevnice	18
3.2.5.	Troškovi ureda	19
3.2.6.	Troškovi različitih materijala i opreme	19
3.2.7.	Troškovi podugovaranja	19
3.2.8.	Troškovi osvježnja i ostali troškovi	20
3.2.9.	Kapitalna ulaganja	20
3.3.	Elementi projekta	21
3.4.	Sufinanciranje projekata	23
3.5.	Projekti financirani iz EU fondova na primjeru Republike Hrvatske	25
3.5.1.	Primjer 1: Adrenalinski park Duboka	26
3.5.2.	Primjer 2: Panonski drvni centar kompetencija	27
3.5.3.	Primjer 3: Projekt Twinning light Project „Jačanje administrativnog kapaciteta za implementaciju novog zakonodavnog okvira sustava javne nabave“	28
3.6.	Analiza povlačenja sredstava iz EU fondova	30
3.6.1.	Provedba programa financijskog razdoblja 2014.-2020.	30
4.	ZAKLJUČAK	34
5.	LITERATURA	35

6.	POPIS TABLICA.....	36
7.	POPIS SLIKA.....	37
8.	POPIS GRAFIKONA.....	37

1. UVOD

Europska unija financira širok spektar projekata i programa u područjima poput regionalnog i urbanog razvoja, zapošljavanja i socijalne uključenosti, poljoprivrede i ruralnog razvoja, pomorske i ribarske politike, istraživanja i inovacija pa sve do humanitarnih pomoći. Ovaj rad usmjeren je na fondove Europske unije, odnosno na financiranje projekata iz fondova EU. Više od 76% proračuna Europske unije upravlja se u partnerstvu s nacionalnim i regionalnim tijelima sustavom zajedničkog upravljanja, s pomoću pet glavnih i velikih Strukturnih i investicijskih fondova. To su Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Navedeni fondovi su detaljnije objašnjeni u radu. Projekti se mogu financirati kroz bespovratna sredstva, javnu nabavu te kroz projekte međudržavne suradnje, odnosno Twinning projekte. Kroz rad su također navedeni primjeri projekata financiranih iz fondova EU na području Republike Hrvatske.

Struktura rada podijeljena je kroz tri veća naslova koji su podijeljeni na više podnaslova kako bi se jasnije prikazao cilj rada. Cilj odabrane teme i samog rada je prikazati teorijski te praktično kroz primjere, budžetiranje projekata financiranih iz fondova Europske unije.

Prvi dio je uvodni dio u kojem je opisan predmet i cilj rada, struktura rada te kratki opis dijelova pojedinih poglavlja. U drugom dijelu rada glavna tema je financiranje projekata iz fondova Europske unije gdje je opisana definicija i pojam projekta, odnosi između samog programa i projekta koji su naposljetku prikazani tablično. Nadalje, u ovom naslovu bitna je svrha fondova EU, struktura fondova i njihova glavna obilježja.

Treći dio ovoga rada odnosi se na samu temu rada tj. „Budžetiranje projekata financiranih iz fondova Europske unije. Ovdje se opisuje proračun projekta, troškovi provedbe projekta gdje je svaki detaljnije opisan kroz primjere, tablice i slike. U ovom dijelu nalazi se podnaslov „Elementi projekta“, gdje se može vidjeti tablica elemenata projekta i proračun. Kod sufinanciranja projekta objašnjena je sama srž sufinanciranja, navedene su dvije formule te nekoliko tablica kako bi se lakše shvatio cilj napisanoga. Posljednji dio zadnjeg naslova odnosi se na primjere projekata financiranih iz fondova Europske unije te na istraživački dio koji se odnosi na povlačenje sredstava iz fondova Europske unije te provedbu programa financijskog razdoblja 2014.-2020.

2. FINANCIRANJE PROJEKATA IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE

2.1. Definicija i pojam projekta

„Projekt je vremenski određena aktivnost koja se provodi s namjerom da se proizvede jedinstven proizvod, usluga ili rezultat. Preciznije, projekt je provedba prethodno planiranih aktivnosti i zadataka kako bi se ostvario određeni cilj u definiranom vremenskom slijedu i s određenim sredstvima. Iz definicije se mogu zaključiti slijedeće karakteristike:

- Projekt ima određenu strukturu
- Projekt je proces koji ima definirani početak i završetak
- Projektom se postižu određeni ciljevi
- Projekt ima okruženje s kojim je povezan te svoje dionike
- Projekt ima svoja ograničenja
- Projekt nije ponavljajuća ni redovita aktivnost.“ (Vela, 2015: 42)

Projekti su za razliku od procesa koji su neprekidni i mogu se ponavljati, vremenski ograničeni i jedinstveni. Mogu uključivati jednu osobu, kao i više desetaka osoba u nekoliko različitih timova.

2.2. Odnos programa i projekta

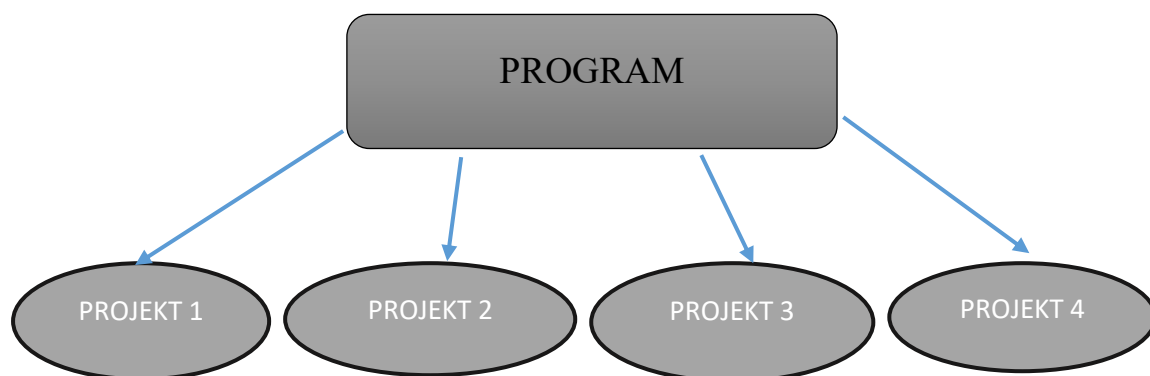
Katkad se projekte naziva programima, stoga je važno prikazati njihove međusobne razlike.

Tablica 1. Razlika između projekta i programa

PROJEKT	Niz je aktivnosti usmjeren na postizanje točno identificiranih ciljeva. Postižu se unutar određenog roka uz korištenje određenim proračunom.
PROGRAM	Skup je više projekata koji zajednički čine jednu cjelinu te pridonose ispunjavanju jedinstvenih ciljeva. Što se tiče trajanja programa, mnogo je duže od projekta, što znači da su njegove aktivnosti kompleksnije, zahtjevnije za provedbu te skuplje.

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015: 43

Slika 1. Odnos programa i projekta

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015: 43

2.3. Fondovi Europske unije i njihova struktura

Fondovi EU-a financijski su instrumenti koje je EU smislio kako bi postigao željene ciljeve definirane u svojim ključnim javnim politikama. Riječ je o financijskim instrumentima za koje su sredstva osigurana u proračunu EU za višegodišnji financijski okvir (engl. multiannual financial framework) u razdoblju 2014.-2020. koji nazivamo „novom financijskom perspektivom“.

„Financijska perspektiva jest razdoblje od sedam godina za koje EU donosi svoje ključne javne politike i odobrava proračunska sredstva za postizanje svojih ciljeva.“ (Vela, 2015:11)

Slobodno se može reći da su fondovi EU-a novac europskih građana koji se smišljenim procedurama dodjeljuje različitim korisnicima za provedbu određenih različitih projekata. Ti projekti trebaju pridonijeti postizanju ključnih javnih politika EU-a. U financijskoj perspektivi sredstva su alocirana na slijedeći način:

33%	Sredstva za Kohezijsku politiku (336 mlrd. Eura)
4%	Sredstva za povezivanje Europe (Connecting Europe Facility) (40 mlrd. eura)
63%	Sredstva za poljoprivredu, istraživanje i vanjsku pomoć (649 mlrd. eura)

Izvor: prema Vela, 2015: 11

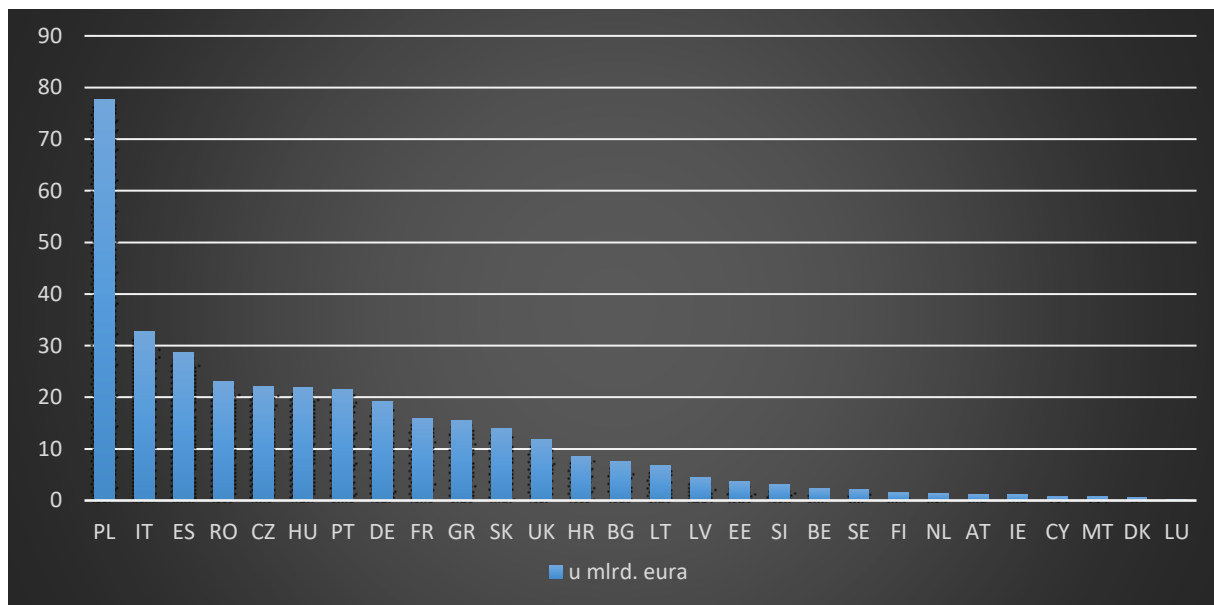
Struktura fondova i programa Europske unije prikazuje različite instrumente financiranja svrstane prema vrsti poticaja koje pružaju kao izravne i neizravne poticaje, ostale fondove i instrumente te kao dodatne izvore financiranja.

2.4. Europski strukturni i investicijski fondovi

„Europski strukturni i investicijski fondovi (engl. European Structural and Investment Funds), odnosno ESI fondovi, instrumenti su EU-a kojima se mogu koristiti samo države članice. ESI fondovi na raspolaganju su svakoj pojedinoj državi članici koja se njima koristi iz razloga da bi se dosegla razina socioekonomskog i gospodarskog razvoja najrazvijenijih država članica EU-a.“ (Novota, Vlašić, 2009: 122)

U svakoj državi članici ti se instrumenti nazivaju jednako, ali su prioriteti financiranja različiti, što znači da ovisi o potrebama pojedine članice te ih one samostalno identificiraju i predlažu EU-u. ukupni financijski iznosi izračunavaju se za svaku članicu i nisu jednaki. Razvijenije članice raspoložu manjim iznosima, a nerazvijene mnogo većim. „Alokacija (engl. allocation) jest financijski iznos iz proračuna EU-a namijenjen određenoj državi članici za korištenje fondovima EU.“ (Vela, 2015: 15)

Grafikon 1. Pregled financijskih alokacija za države članice EU-a u financijskoj perspektivi 2014.-2020. u milijardama eura

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015: 15.

Hrvatska je, prije pristupanja EU-u, imala niz pretpripravnih instrumenata koji su služili kao priprema za ulazak u članstvo i prelazak na ESI fondove. U prvoj generaciji ističu se programi PHARE, ISPA i SAPARD, a u drugoj generaciji Instrument pretpripravnosti – IPA. Prioritet i namjena pretpripravnih programa bila je priprema Hrvatske za korištenje mnogo većim iznosima financiranja na koje je dobila pravo nakon pristupanja EU-u.

Bitne su razlike između programa IPA i ESI fondova. Odnose se ne samo na iznose kojima Hrvatska raspolaže nego i na druga pravila. Tablica ispod prikazuje ključne razlike.

Tablica 2. Razlike između programa IPA i ESI fondova

	Instrument pretpristupne pomoći - IPA	ESI fondovi
Alokacija	997 milijuna eura	10,676 milijardi eura
Pretfinanciranje	Da	Minimalno (povrat sredstava)
Službeni jezik	Engleski	Hrvatski
Ugovaranje i provedba projekata EU-a	Kontrola EK	Samostalno ugovaranje i provedba, nadzor nacionalnih agencija i tijela
Provođenje javne nabave	PRAG (Praktični vodič kroz procedure ugovaranja pomoći)	Zakon o javnoj nabavi i posebna pravila za one koji nisu obveznici ZJN-a
Rok iskoristivosti godišnje alokacije	N+3	N+3
Troškovi prije sklapanja ugovora	Uglavnom nisu priznati troškovi	Priznat dio troškova
Zbrajanje potpora	Zabranjeno	Dopušteno
Početak provedbe projekta	Nakon potpisa ugovora	Može biti i prije potpisa ugovora

Izvor: izrada autora prema Vela, 2015: 16.

2.4.1. Kohezijski fond

„Kohezijski fond (CH) financira sve one aktivnosti koje vode prema smanjivanju gospodarskih i socijalnih razlika, kao i promicanju održivog razvoja. Namijenjen je državama članicama čija je vrijednost bruto nacionalnog proizvoda (BNP) po stanovniku manja od 90% prosjeka EU-a i financira projekte iz područja prometa i okoliša.“ (Bešlić,Copić,2014: 22)

„Prioriteti Kohezijskog fonda nalaze se u sljedeća dva sektora kojem se dodjeljuje ukupno 2,559 milijardi eura.

- SEKTOR PROMETA – transeuropske transportne mreže, paneuropski koridori i transportna infrastruktura koja pridonosi urbanom i javnom prometu održivom za okoliš, interoperabilnosti transportnih mreža diljem Europske unije, te potiče intermodalne prometne sustave.
- SEKTOR OKOLIŠA – infrastruktura okoliša radi preuzimanja standarda EU-a za zaštitu okoliša te učinkovito korištenje energijom i obnovljivim izvorima energije.“ (Novota, Vlašić, 2009: Zagreb)

2.4.2. Europski fond za regionalni razvoj

„Svrha Europskog fonda za regionalni razvoj je ulaganje u malo i srednje poduzetništvo, proizvodnju, jačanje turističke ponude, ulaganje u regionalnu i lokalnu infrastrukturu te u informatičko društvo. EFRR (engl. European Fond for Regional Development – ERDF) strukturni je fond namijenjen državama članicama EU-a koji pomaže jačanju ekonomske i socijalne politike za smanjivanje razlika između regija unutar EU-a.“ (Bešlić,Copić,2014: 18)

„Prioriteti EFRR-a kojem se dodjeljuje ukupno 4,32 milijardi eura.

- Unapređenje prikupljanja i odlaganja komunalnog otpada s pomoću županijske infrastrukture centara za zbrinjavanje otpada
- Sanacija i zatvaranje neodgovarajućih odlagališta i sanacija visoko onečišćenih lokacija
- Osiguravanje povoljnih uvjeta za područja ekološke mreže Natura 2000 u moru, namijenjen za očuvanje prirode i biološke raznolikosti izradom planova upravljanja
- Istraživanje i kartiranje morskih staništa zbog definiranja prijedloga ekološke mreže Natura 2000 u moru

- U zaštićenim područjima unapređenje posjetiteljske infrastrukture radi edukacije javnosti
- Unapređenje procjene kakvoće zraka razvojem i rekonstrukcijom nacionalnih i lokalnih mreža za praćenje kakvoće zraka
- Smanjivanje klimatskih promjena te doprinos sigurnosti opskrbe energijom provedbom i razvojem projekata za povećanu uporabu obnovljivih izvora energije i mjera radi veće energetske učinkovitosti
- Jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva aktivnostima poput poboljšanja poslovnog okruženja, povećanja konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva, ali i uvjeta za transfer tehnologije i podržavanje aktivnosti gospodarstva zasnovanog na znanju.“ (Vela, 2015: 21)

Europskim fondom za regionalni razvoj stvorit će se bolji uvjeti za pristup mikro zajmovima i jamstvima za mala i srednja poduzeća, venture capital. Potpora poduzetništvu bit će osigurana podržavanjem klastera, a korisnici EFRR-a su tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne samouprave, mala i srednja poduzeća te znanstvenoistraživački sektor.

Tablica 3. Popis korisnika programa Phare 2005.: Poslovna infrastruktura – shema dodjele bespovratnih sredstava

	Korisnik	Vrsta aktivnosti	Područje provedbe	Trajanje provedbe	Vrijednost projekta	Postotak ukupno prihvatljivog troška
1.	Grad Otočac	Hrvatski centar za autohtone vrste riba i rakova krških voda	Hrvatska	12 mjeseci	472.667,14	75%
2.	Poduzetnički inkubator BIOS d.o.o. Osijek	Razvoj poduzetničke infrastrukture povećanjem prostornog kapaciteta poduzetničkog inkubatora BIOS i njegovih tehnoloških i obrazovnih kapaciteta	Hrvatska	14 mjeseci	925.286,00	64,49%
3.	Grad Benkovac	Proširenja infrastrukture u poslovnoj zoni Šopot	Hrvatska	12 mjeseci	638.442,00	75%
4.	Grad Pakrac	Razvoj uz znanje	Hrvatska	14 mj.	661.436,00	75%
5.	Grad Delnice	Višenamjenska dvorana za sportski turizam	Hrvatska	14 mjeseci	981.188,00	36%
6.	Grad Slatina	Nastavak izgradnje slatinskepoduzetničke zone „Trnovača“	Hrvatska	14 mjeseci	873.736,00	45,55%

Izvor: Izrada autora prema Novota, 2009: 124.

Cilj sheme poslovne infrastrukture bio je unaprijediti hrvatsku poslovnu infrastrukturu i na taj način pridonijeti regionalnom razvoju, a svrha samog projekta bila je testiranje programa i struktura planiranja koja će omogućiti provedbu Phare ESC i IPA pretpristupne pomoći te strukturnih i kohezijskih fondova, nakon pristupanja, kroz selektivno fokusiranje na ograničeni broj investicijskih prioriteta. „Prednost se davala projektima od kojih će najviše koristi imati mala i srednja poduzeća s posebno potpomognutih područja, odnosno područja posebne državne skrbi, brdsko – planinskih područja i otoka. Koristi od ovog projekta imale su lokalne vlasti, mala i srednja poduzeća, obrazovne ustanove, a sredstva namijenjena projektu iznosila su 6,66 milijuna eura“. (Novota, 2009:124)

2.4.3. Europski socijalni fond

Europski socijalni fond strukturni je fond koji je usmjeren na ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja u europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti. Također se upotrebljava za jačanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih institucija, a njihova uloga je ulaganje u ljudske potencijale (posloprimce, mlade ljude i one koji su u potrazi za poslom). „Korisnici ESF su organizacije iz javnog, poslovnog i civilnog sektora, a neki od prioriteta su:

- Poticanje ulaganja u ljudske potencijale (cjeloživotno učenje, inovacije i poduzetništvo, usavršavanje vještina za upravljanje, profesionalno usavršavanje)
 - Potpora poslovnom zapošljavanju i povratku nezaposlenih (financiranje seminara, treninga)
 - Prilagodba gospodarskim promjenama (učinkovitija organizacija rada, zapošljavanje i poduka, ciljana znanja i vještine)
 - Pristup tržištu rada (modernizacija, uključenje žena i migranata)
 - Socijalna uključenost (borba protiv diskriminacije, zapošljavanje, usluge, pomoć)“.
- (Bešlić, Copic, 2014:24)

2.4.4. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo obuhvaća sve sektore u vodnoj industriji (morsko i slatkovodno ribarstvo, akvakulturu - uzgajanje školjaka, riba i vodenog bilja). Također se odnosi na obradu i trgovinu ribljim proizvodima radi njihove prilagodbe uvjetima

u sektoru i postizanja ekološke i gospodarske održivosti. Korisnici su gospodarski subjekti i udruge, a omjer financiranja sredstvima iz Fonda varira ovisno o prioritetima (veći je za regije s nižim stupnjem razvijenosti i nove zemlje članice).

„Neki od glavnih prioriteta Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo:

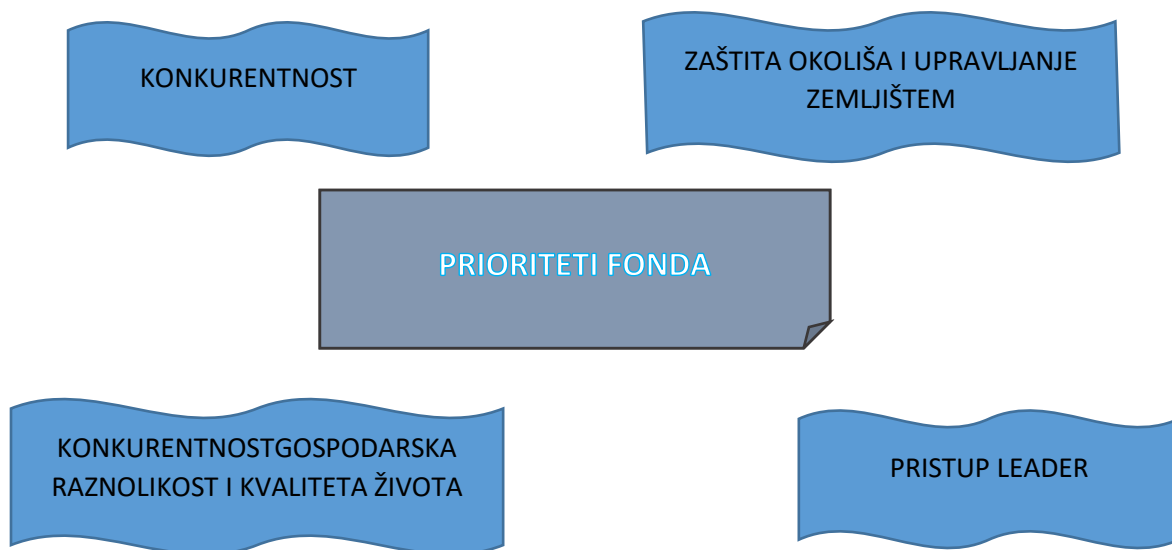
- Dodjeljuju se sredstva za modernizaciju ribarskih brodova (pr. za smanjenje količine broskog otpada, poboljšanje pogona i smanjenje štetnog utjecaja na okoliš)
 - Odobravanje sredstava za projekte koji će poboljšavati kvalitetu ribarskih proizvoda te njihov plasman na tržište (mali i srednji poduzetnici)
 - Zajedničko djelovanje usmjereno prema poboljšanju usluga koje pružaju ribarske luke i jačanju tržišta ribljih proizvoda
 - Održiv razvoj obalnih ribarskih područja: Europski fond za pomorstvo i ribarstvo podupire mjere i inicijative za diversifikaciju
 - Jačanje gospodarstva u područjima koja su pogođena padom ribarskih aktivnosti“.
- (Bešlić, Copić, 2014:34)

2.4.5. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Svrha Europskog fonda za ruralni razvoj je jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavnjivanje njezine provedbe. Ruralni razvoj u prošlosti se financirao sredstvima iz Europskog fonda za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi koji je do 2006. godine bio dio strukturnih fondova Europske unije.

Razvojem poljoprivrede fond smanjuje razlike između regija EU. Korisnici su poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice (mediji, udruge žena, suradnja i umrežavanje, poljoprivrednici, mladi..). Prioriteti fonda razvrstani su u četiri osi:

Slika 2. Prioriteti Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj

Izvor: Izrada autora

3. BUDŽETIRANJE PROJEKATA FINANCIRANIH IZ FONDOVA EUROPSKE UNIJE

3.1. Proračun projekta

„Važan dio pripreme projekta je izrada proračuna u kojem se detaljno razrađuju troškovi po planiranim aktivnostima u projektu.“ (Bešlić i sur.,2014:90)

„Proračun projekta je spona između funkcije planiranja, provedbe i kontrole projektnih aktivnosti. Treba biti izražen u brojučano mjerljivom obliku te slijediti obrasce objavljene u natječaju. Uobičajeno je proračun Excel tablica koja se prilaže prijavnom obrascu. U fazi planiranja i pripreme proračuna projekta važno je uključiti osobe zadužene za financije i računovodstvo. Još jedan važan razlog je činjenica da se tijekom provedbe projekta svi poslovni događaji i transakcije trebaju evidentirati u računovodstvu korisnika, a u fazi donošenja financijskog plana uključiti njegov sastavni dio.

Upravo zato osobe zadužene za financije i računovodstvo trebaju u svakom trenutku imati informaciju o projektima koji će se provoditi, kako bi ih uključili u svoje planove i ostale relevantne dokumente koje redovno pripremaju.“ (Bešlić i sur., 2014:91)

3.2. Troškovi provedbe projekta

Jedan od najvažnijih razloga pisanja projekata je dobivanje financijskih sredstava za sve troškove koji nastaju tijekom provedbe projekta i kao posljedica te provedbe. Proračun projekta sastavni je dio ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava. Jednako je važan kao i naravni dio prijavnog obrasca.

Tablica 4. prikazuje primjer „Od aktivnosti do kategorije troška u proračunu“ što znači da se planiranje radi tako da se za sve projektne aktivnosti koje su navedene u opisnom dijelu projekta, nabroje svi resursi potrebni za njihovu realizaciju. Isti se zatim brojučano izraze, sumiraju i po određenim kategorijama troškova unesu u obrazac proračuna projekta. Ništa što nije definirano u okviru projektnih aktivnosti projektnog prijedloga ne smije se nalaziti u proračunu.

Tablica 4. Od aktivnosti do kategorije troška u proračunu

Aktivnost	->	Sredstva	->	Troškovi	->	Kategorija troška
Obuka turističkih djelatnika o mogućnostima ruralnog ekoturizma u Neretvanskoj dolini (2x3 dana; 25 osoba)	->	Predavači: 1 strani stručnjak i 1 lokalni stručnjak	->	Honorari za vanjske stručnjake: lokalni i strani predavači (za dane predavanja i za pripremu)	->	Usluge
	->	Logistika: Projektni menadžer, Koordinator projekta, Projektni asistent	->	Za članove projektnog tima koji su zaposleni u instituciji koja provodi projekt (ili partnerskim institucijama) ovaj trošak (logistika) je uračunat u trošak plaća	->	Ljudski resursi
	->	Materijali za sudionike	->	Trošak jednog seta materijala x 50 sudionika (2x25 osoba)	->	Usluge
	->	Usluge hrane/pića	->	Hrana/piće x 25 (broj osoba) x6 (broj dana)	->	Usluge

Izvor: Izrada autora prema Bešlić i sur., 2014: 92

3.2.1. Dopušteni i nedopušteni troškovi

U projektima postoje dopušteni (prihvatljivi) i nedopušteni (neprihvatljivi) troškovi. Njih je potrebno poznavati kako bi se moglo odrediti što može, a što ne može ući u tablicu proračuna. Dopušteni (prihvatljivi) troškovi projekta označeni su u uputama za prijavitelje. To znači da takvi troškovi mogu ući u proračun projekta te da se za njih mogu tražiti sredstva EU-a. Troškovi koji su u ovoj kategoriji su najčešći su ljudski potencijali, nova oprema, putni troškovi, dnevnice, troškovi revizije, troškovi edukacija, troškovi promotivnih aktivnosti i ostali troškovi navedeni u uputama za prijavitelje.

Nedopušteni (neprihvatljivi) troškovi projekta označeni su u Uputama za prijavitelje kao troškovi koji ne mogu ući u proračun projekta. Za njih se sredstva EU-a ne mogu tražiti. Ugovorno tijelo će katkad tražiti da takvi troškovi uđu u tablice proračuna, ali ih svejedno neće

priznavati u projektu. U slučaju da projekt sadrži takve troškove, oni se mogu podmiriti vlastitim sredstvima ili zaduživanjem. Troškovi u ovoj kategoriji koji se najčešće pojavljuju su kupnja rabljene opreme, PDV ako se može odbiti kao pretporez, bankovni troškovi, kupnja nekretnina te dugovi prema državi i trećima.

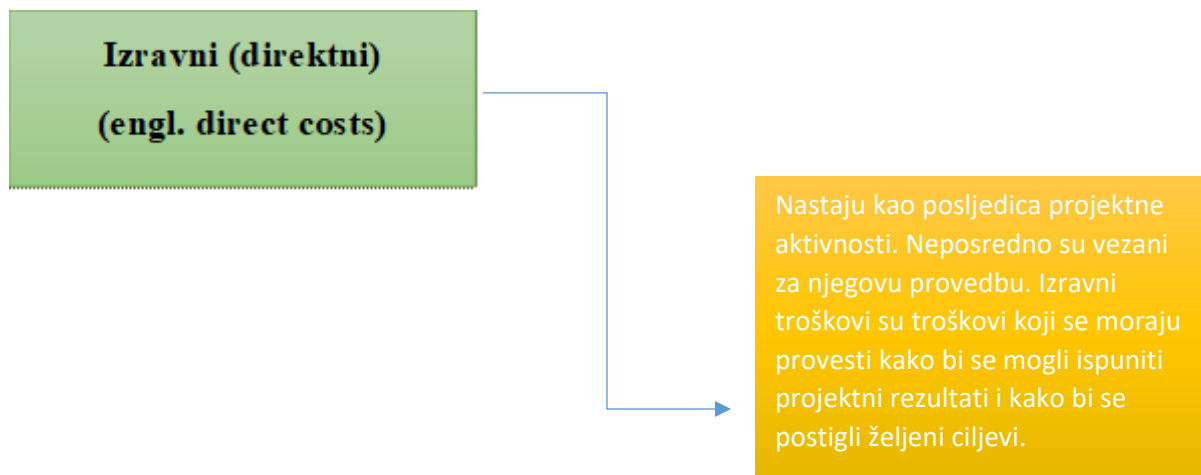
Katkad će slična kategorija biti navedena i kao dopušteni i kao nedopušteni trošak te je u tom slučaju prihvatljiv trošak onaj koji nastaje kao izravan trošak projekta. „Primjer: Prema uputama za prijavitelje trošak je opreme dopušten trošak. Međutim, također piše da su računala i dodatna oprema nedopušten trošak. Vaš projekt podrazumijeva korištenje projektorom za edukacije koje namjeravate provoditi. U tom slučaju riječ je o izravnom trošku projekta i projektor je prihvatljivi trošak.“ (Vela, 2015: 112)

„Primjer: U okviru natječaja za EU fondove prihvatljiva je aktivnost izgradnje objekta. Prihvatljivi su troškovi izgradnje objekta do iznosa od 100.000,00 kuna. Međutim nisu prihvatljivi troškovi građevinskog projekta. Projekt se sastoji od izgradnje objekta s troškovima od 130.000,00 kuna, ali za provedbu aktivnosti nužan je i trošak građevinskog projekta od i 12.000,00 kuna, kao prateći trošak. U konkretnom projektu prihvatljivi su troškovi izgradnje objekta do 100.000,00 kuna, a ostatak od 30.000 kuna je neprihvatljiv. Iako je po vrsti prihvatljiv, po iznosu nije, ali se ne može izostaviti iz proračuna, jer predstavlja stvarni trošak aktivnosti. Trošak dokumentacije nije prihvatljiv po samoj vrsti troška, ali je isto tako očekivani stvarni trošak koji će nastati pri provedbi ove aktivnosti jer u naprijed znamo da bez projekta nećemo moći izvršiti gradnju. Uvršten je u proračun jer je dio prihvatljive aktivnosti, ali je cijeli njegov iznos neprihvatljiv.“

3.2.2. Izravni i neizravni troškovi

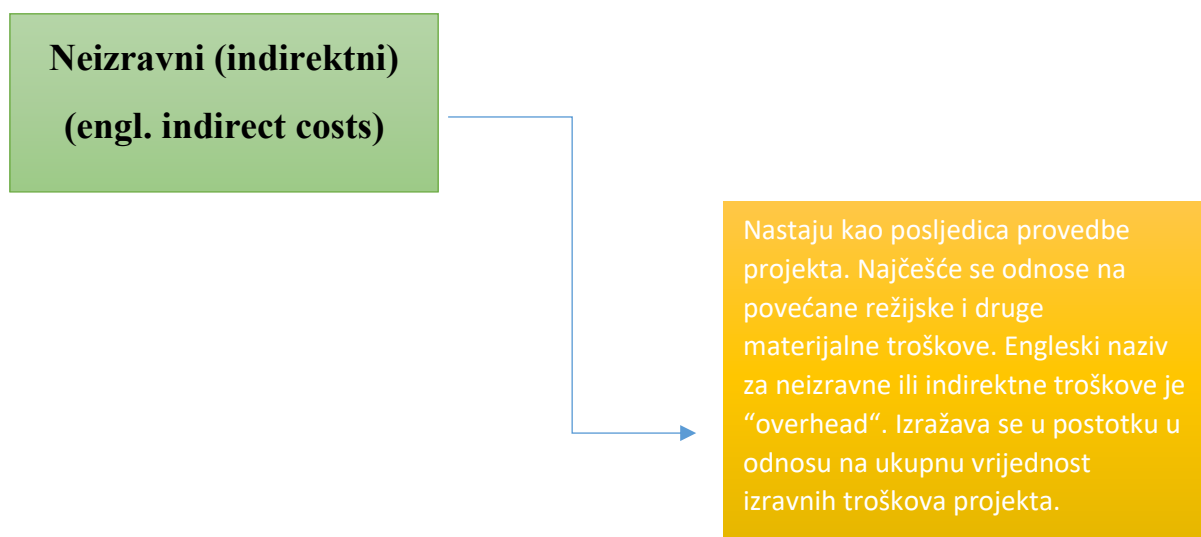
Slika 3. i slika 4. prikazuju što su izravni (direktni), a što neizravni (indirektni) troškovi projekta. Primjerice; „Prema uputama za prijavitelje trošak opreme je dopušten trošak. Međutim, također piše da su računala i dodatna oprema nedopušten trošak. Moj projekt podrazumijeva korištenje projektorom za edukacije koje namjeravam provoditi. U tom slučaju riječ je o izravnom trošku projekta i projektor je prihvatljivi trošak“. (Vela, 2015: 112)

Slika 3. Izravni troškovi

Izvor: Izrada autora

Slika 4. Neizravni troškovi

Izvor: Izrada autora

„Proračun svakog projekta sadržava različite kategorije dopuštenih izravnih troškova projekta. Njih treba precizno identificirati i unaprijed izračunati. Obrasci proračuna, iako variraju od natječaja do natječaja, od programa do programa, uvijek sadržavaju osnovne kategorije poput ljudskih potencijala, putnih troškova i dnevnica, troškove ureda, publikacije i druge materijale, podugovaranje, ostale troškove te neizravne tj. indirektno troškove. U većem broju projekata, prema novijim podacima, troškovi se više ne prikazuju u odnosu na cijeli

projekt, nego se prikazuju prema elementima projekta. To bi značilo da je za svaki element projekta potrebno prikazati njegove troškove“. (Vela, 2015: 113)

Tablica 5. Prikaz troškova u elementu projekta „Upravljanje projektom i administracija“

Upravljanje projektom i administracija				
Stavka troška	Broj jedinica	Jedinica	Iznos po jedinici, HRK	Ukupni iznos, HRK
Plaća projektne voditeljice (VŠMOD). 100%, 15 mjeseci	15,00	mjesec	10.418,15	156.272,25
Plaća financijske voditeljice (VŠMOD), 10%, 15 mjeseci	1,50	mjesec	29.151,37	43.727,06
Vanjski suradnik za upravljanje projektom	15,00	mjesec	5.000,00	75.000,00
			Ukupno:	274.999,31

Izvor: Izrada autora prema Vela: 113

U tablici se može vidjeti da su u elementu projekta „Upravljanje projektom i administracija“ identificirana tri troška. Ti troškovi su slijedeći: trošak voditeljice projekta koja će na njemu raditi cijelo svoje radno vrijeme, zatim trošak voditeljice financiranja koja će raditi 10% radnog vremena, ali i trošak vanjskog suradnika u upravljanju projektom koji će biti angažiran provedbom postupka javne nabave.

„Projekti za sektor poduzetništva uglavnom su zadržali metodologiju u sklopu koje se izrađuje jedan proračun projekta koji se ne prikazuje prema troškovima svakog pojedinog elementa projekta, nego prema tipu troškova.“ (Vela, 2015: 114)

3.2.3. Troškovi ljudskih potencijala

Troškovi ljudskih potencijala sadržavaju prikaz troškova osoblja na projektu. To mogu biti stalno zaposleni djelatnici, suradnici ili novozaposleni. Razvrstavaju se prema tome koju ulogu u projektu obavljaju. Njihov se projekt može prikazivati u broju mjeseci ili postotku radnog vremena koji provode na projektu, a sve ovisno o programu kojim se projekt financira.

Tablica 6. Izračun elemenata projekta koji traje dvanaest mjeseci

Stavka	Jedinica	Broj jedinica	Cijena po jedinici (kn)	Ukupno (kn)	Obrazloženje
Voditelj projekta (50% radnog vremena)	mjesec	6	20.000,00	120.000,00	Ugovor o radu
Asistent voditelja (25% radnog vremena)	mjesec	3	10.000,00	30.000,00	Ugovor o radu

Izvor: Izrada autora prema Vela: 114

Projektima koji se financiraju sredstvima iz ESI fondova najčešće se prikazuje postotak radnog vremena projektnog osoblja u odnosu na ukupno radno vrijeme. Postotak se određuje u odnosu na ukupno trajanje projekta i sve projektne aktivnosti, za svakog člana projektnog tima, pri čemu se u odnosu na iskazani postotak smanjuje broj mjeseci, a ne iznos bruto plaće.

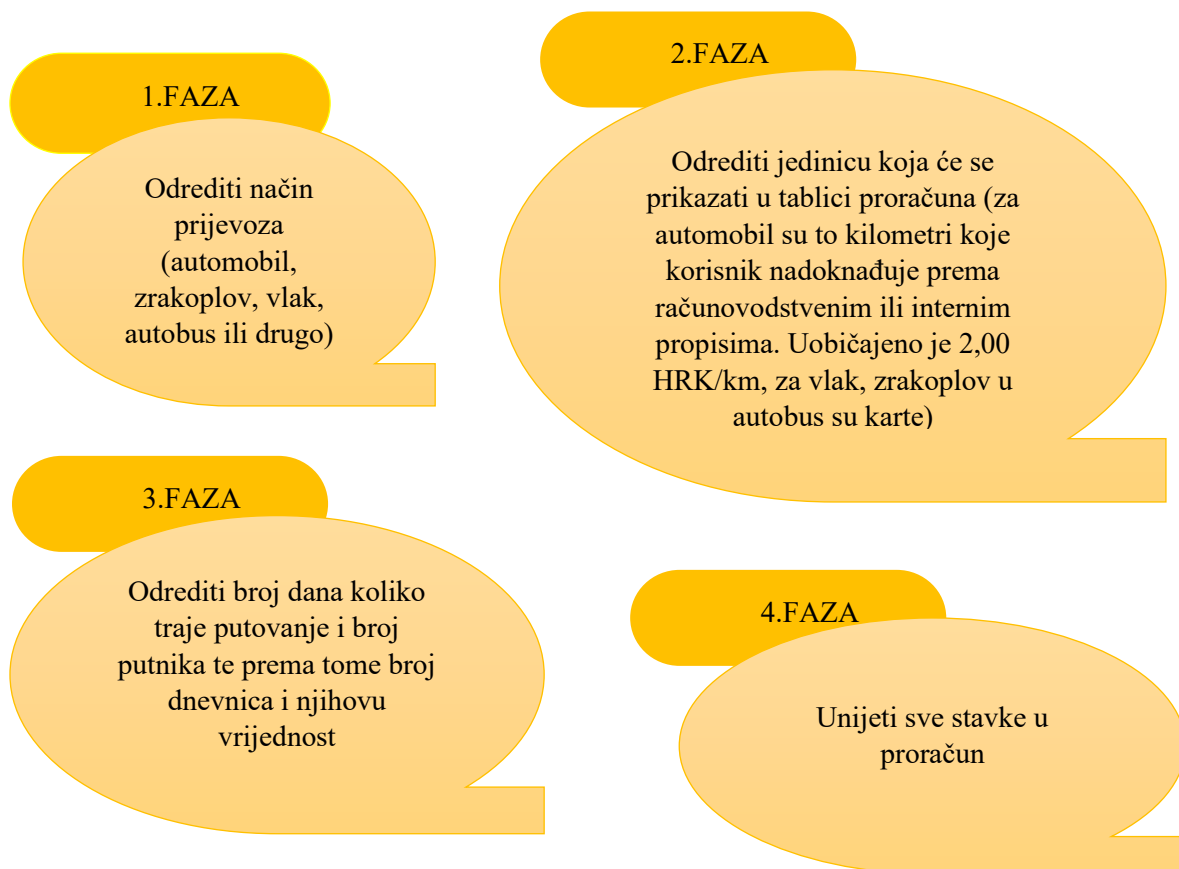
U nekim situacijama potrebno je prikazati radno vrijeme osoblja prema trajanju aktivnosti, za razliku od primjera u gornjoj tablici gdje se radno vrijeme prikazuje u odnosu na ukupno trajanje projekta. „Pri opravdavanju troškova ljudskih potencijala potrebno je dostaviti slijedeće dokumente:

- Odluku o osoblju koje radi na projektu
- Ugovore o radu, odluke o imenovanju
- Rješenja o razmještanju na određeno radno vrijeme
- Platne liste
- Ispunjene evidencije rada
- Obrascе JOPPD (izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja)“. (Vela, 2015: 115)

3.2.4. Putni troškovi i dnevnice

Putni troškovi i dnevnice odnose se na sva putovanja u projektu. Njih je posebno potrebno precizirati, odnosno definirati i opisati. Važno je navesti točne relacije, broj kilometara i broj dana putovanja dok je u nekima dovoljno staviti određeni jedinstveni iznos koji pokriva troškove svih putovanja na projektu. Kada su u pitanju dnevnice i noćenja riječ je o posebnoj kategoriji troškova te je iz tog razloga njih najbolje prikazati zasebno.

Slika 5. Primjer koraka unosa troškova u projektni proračun

Izvor: Izrada autora prema Vela: 115

„Opravdavanje putnih troškova i dnevnica provodi se na slijedeći način:

- Pravilno ispunjen obrazac putnog naloga
- Računi za cestarinu
- Računi za benzin
- Računi za aviokarte, te
- za druge oblike prijevoza.“ (Vela, 2015: 116)

3.2.5. Troškovi ureda

„Troškovi ureda odnose se na ured koji je različit od onoga u kojemu korisnik svakodnevno djeluje. Zbog toga je takve troškove moguće predvidjeti samo za podružnice ili lokalne urede. Troškove koji su navedeni mogu se prikazati samo za one dane ili mjesece tijekom kojih se uistinu provode aktivnosti. Trošak ureda opravdava se dostavom kopije ugovora o zakupu poslovnog prostora i dokazom da je zakup plaćen.“ (Vela, 2015: 116)

3.2.6. Troškovi različitih materijala i opreme

„Troškovi materijala i opreme odnose se na brojne brošure, publikacije, letke i mnoge druge promotivne i projektne materijale te opremu. Kod ovih troškova prikazuje se broj materijala i jedinična cijena komada, a troškovi se opravdavaju dokazom o plaćanju (izvadak ili potvrda o plaćanju) te s računom.“ (Vela, 2015: 116)

3.2.7. Troškovi podugovaranja

„Troškovi podugovaranja odnose se na ugovaranje usluga, robe ili radova za potrebe provedbe projekta. Primjerice, za vrijeme provedbe projekta mogu zatrebati računala, pisači, savjetodavne usluge, projektori, provođenje i edukacija, građevinski radovi i dr., a ti navedeni troškovi opravdavaju se računom, autorskim ugovorom ili ugovorom o djelu te dokazom o plaćanju (izvadak ili potvrda o plaćanju).“ (Vela, 2015: 116)

3.2.8. Troškovi osvježenja i ostali troškovi

„Troškovi osvježenja odnose se na konferencije, edukacije, sastanke i druga događanja, odnosno njih je moguće planirati uz određeno projektno događanje. Bitno je navesti broj osoba koje će sudjelovati u aktivnosti te njihovu jediničnu cijenu (cijena po osobi). Troškovi osvježenja opravdavaju se računom i dokazom o plaćanju (izvadak ili potvrda o plaćanju).

Ostali troškovi odnose se na sve druge izravne troškove koje donosi određeni projekt. Njih je također potrebno navesti i odrediti im pripadajuću cijenu. Opravdavaju se računom, autorskim ugovorom ili ugovorom o djelu i dokazom o plaćanju (izvadak ili potvrda o plaćanju).“ (Vela, 2015: 116)

3.2.9. Kapitalna ulaganja

U ovom dijelu proračuna navode se svi troškovi nabave opreme koja je potrebna za provođenje projekta (npr. uredska oprema i namještaj, računalna oprema, tehnička oprema, strojevi). „Najam ili kupovina vozila uključuje se samo ako su nužni za provođenje projektnih aktivnosti. Tj. ako jedan od glavnih projektnih rezultata ovisi o njima. Kategorija „kapitalnih ulaganja“ odnosi se i na postavke proračuna povezanih s infrastrukturnim radovima, nadzorom radova ili izradom specifičnih znakova, materijala i opreme.“ (Bešlić, 2014: 100)

Primjer prema Bešlić i sur.,(2014: 103) „U svrhu promotivne kampanje i uključivanja invalidnih osoba u promet, u okviru projekta nabavit će se osobni automobil, čija je vrijednost 100.000,00 kn. Vijek trajanja osobnog automobila je pet godina, a godišnja stopa (%) amortizacije (ispravka vrijednosti) iznosi 20%. Projekt će trajati tri godine, a automobil će se koristiti tijekom dvije godine provedbe projekta (od dana kupnje do dana završetka projekta). S obzirom na to da je u programskoj i natječajnoj dokumentaciji upotrijebljen (amortiziran) za vrijeme trajanja projekta navedeno se uzima u obzir i u trenutku planiranja proračuna za projekt, te se ne planira ukupna nabavna vrijednost od 100.000,00 kn već iznos amortizacije tijekom dvije godine trajanja projekta od 40.000,00 kn. Metoda izračuna je slijedeća:“

Tablica 7. Primjer izračuna u slučaju kupovine osobnog automobila

Primjer izračuna u slučaju kupovine osobnog automobila (u kn)	
Vrijednost osobnog automobila – (A)	100.000,00
Vijek trajanja – (B)	5 godina
Godišnja stopa % - (C)	20%
Trajanje projekta	3 godine
Osobni automobil u upotrebi (za vrijeme trajanja projekta) – (D)	2 godine
Planirani i prihvatljiv iznos – $(A*C)*D$ ili $(A/B)*D$	40.000,00

Izvor: Izrada autora prema Bešlić i sur., 2014.: 104

3.3. Elementi projekta

„Osим što projekt treba biti kvalitetno napisan i argumentirano dokazati kako pridonosi ciljevima natječaja, svrha svakog projekta je uspješna provedba i ostvarenje specifičnih ciljeva projekta.

Kako bi se donator osigurao da će se to i ostvariti, potrebno je da prijavitelj dokaže operativne i financijske kapacitete za provedbu projekta. Financijska stabilnost organizacije važna je kako bi se projekt mogao provoditi neovisno o dinamici plaćanja. Naime, tijekom provedbe često se događa da projekt ostane bez EU sredstava te se u tom trenutku prijavitelj mora osloniti na vlastite financijske kapacitete. Važni su i upravljački i stručni kapaciteti za provedbu projekta, naročito kada se radi o projektu s velikim brojem sudionika i partnera. Za stručne i upravljačke kapacitete prijavitelj se može osloniti na partnere ili na vanjske suradnike.

Projekti trebaju jasno pokazati kako će predložene aktivnosti ostvariti ciljeve natječaja. Kroz kriterij relevantnosti obrazlaže se zašto baš taj projekt treba financirati i kako se on strateški uklapa u svoju okolinu. Pri tome, ciljevi trebaju biti jasno određeni, a njihovo ostvarenje treba pratiti mjerljivim pokazateljima. U nekim natječajima, ostvarenje pokazatelja se prati i nekoliko godina nakon završetka projekta kako bi se provjerila održivost projekta.

U idealnom slučaju, završetkom projekta ne prestaju koristiti i/ili sve aktivnosti projekta. Naprotiv, cilj je da se koristi projekta nastave dugoročno. Stoga u pripremi projekta treba razmisliti kako održavati rezultate projekta, hoće li se aktivnosti nastaviti provoditi itd. Primjerice, ukoliko projektom razvijamo mrežnu stranicu radi informiranja, jedna od mjera

financijske održivosti može biti financiranje održavanja stranice reklamama ili članarinom.“
(Fairnet, 2018.)

Tablica 8. Prikaz zbirnog proračuna

Elementi projekta i proračun					
Br.	Ukupni iznos prihvatljivih troškova	Uk.iznos prihvatljivih troškova, HRK	Mjerljivi ciljevi određeni za element projekta	Povezanost s projektnim ciljevima	
				Cilj	Povezanost
1.	Kampanje na portalima Women in Adria i EU PROJEKTI	82.712,00	-> objavljena i distribuirana 24 informativna e-biltena za više od 6000 korisnika -> redovito objavljavani savjetodavni članci o ženskom poduzetništvu i poduzetništvu općenito za više od 50.000 čitatelja dvaju portala -> izrađeno najmanje 12 profesionalnih novinarskih članaka o ženskom poduzetništvu	Jačati poduzetničku kulturu u RH i stvoriti pretpostavke za (samo)zapošljavanj e ugroženih skupina jačanjem njihovih kompetencija i motivacije te sinergijom dionika u lokalnim zajednicama.	Partneri će na oba portala pripremati specijalne savjetodavne tekstove o poduzetništvu, s naglaskom na poduzetništvo mladih i žensko poduzetništvo. Ciljna skupina će biti pravodobno informirana o svim događajima.
2.	Kampanja „Bussines cafe“	26.462,30	Organizirani i održani „Bussines cafei“ u Sisku, Karlovcu i Bjelovaru.	Ojačati poduzetničke vještine i znanja ugroženih skupina te pridonijeti razvoju pozitivne poslovne klime	Ovim se aktivnostima potiče komunikacija između poduzetnika te umrežavanje radi stvaranja novih poslovnih prilika i pozitivne poslovne klime u slabije razvijenim županijama.

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015: 117

3.4. Sufinanciranje projekata

Sufinanciranje projekta (engl. cofinancing) jest davanje određenog financijskog doprinosa projektu koji čini natječajem određen zadani postotak u odnosu na ukupnu vrijednost projekta. (Vela, 2015.: 120)

Natječaj svaki za sebe određuje koliki je minimalni, a koliki maksimalni iznos sufinanciranja projekta ili pojedine aktivnosti. Postotak je sastavni dio ugovora o dodjeli sredstava, a o njemu odlučujemo sami. U slučaju da u projektu sudjeluju partneri, mogu se međusobno dogovoriti da svaki sufinancira projekt s određenim postotkom. Taj postotak ne mora biti identičan za svakog partnera.

Ukupna vrijednost projekta je vrijednost koju (su)financira ugovorno tijelo uvećana za vrijednost koji (su)financiramo sami. „Izražava se u nominalnom iznosu i postotku.“ (Vela, 2015.: 120)

$$\text{UVP} = \% \text{ sufinancira ugovorno tijelo} + \% \text{ sufinancira prijavitelj}$$

$$\% \text{ sufinanciranja ugovornog tijela} = \text{iznos sufinanciranja ugovornog tijela} / \text{iznos UVP} * 100$$

Tablica 9. Prikaz izvora financiranja u projektu iz Europskog socijalnog fonda

UKUPNI TROŠKOVI PROJEKTA	Iznos, HRK
Ukupna vrijednost projekta	1.697.675,68
<i>1. Ukupni prihvatljivi troškovi</i>	1.697.675,68
<i>2. Neprihvatljivi troškovi</i>	0,00
2.1. Javna sredstva	0,00
2.2. Privatna sredstva	0,00

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015: 120

Tablica 7. prikazuje izvore financiranja projekta iz Europskog socijalnog fonda. Vidljiva je ukupna vrijednost projekta koju čine ukupni prihvatljivi troškovi u iznosu od 1.697.675,68 kn.

Tablica 10. Prikaz izvora financiranja u projektu iz Europskoga socijalnoga fonda

IZVOR FINANCIRANJA PRIHVATLJIVIH TROŠKOVA PROJEKTA	Iznos, HRK
Ukupni prihvatljivi troškovi	1.697.675,68
<i>1. Bespovratna sredstva</i>	1.612.791,90
<i>2. Sredstva prijavitelja i/ili partnera</i>	84.883,78
2.1. Javna sredstva	0,00
2.1.1. Sredstva državnog proračuna	0,00
2.1.2. Sredstva lokalne i područne samouprave	0,00
2.1.3. Ostala javna sredstva	0,00
2.2. Privatna sredstva	84.883,78
Kredit Europske investicijske banke	0,00
Procijenjeni neto prihod	0,00

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015: 120

Tablica 8. prikazuje izvor financiranja projekta iz Europskoga socijalnog fonda. U tablici je vidljivo da ukupne prihvatljive troškove čine bespovratna sredstva i sredstva prijavitelja i/ili partnera (privatna sredstva) u iznosu od 1.697.675,68 kn.

Tablica 11. Prikaz izvora financiranja u projektu iz Europskoga fonda za regionalni razvoj

Proračun projekta			
Sažetak			
	Ukupno HRK	Korisnički udio	Udio bespovratnih sredstava
Troškovi savjetodavnih usluga	0,00	0,00	0,00
Troškovi sudjelovanja na sajmovima	0,00	0,00	0,00
Troškovi usavršavanja	0,00	0,00	0,00
Troškovi prema regionalnim potporama za ulaganje i usavršavanje	24.344.149,50	13.389.282,23	10.954.867,28
Neto prihvatljivi troškovi	24.344.149,50		
Ukupna vrijednost projekta (prihvatljivi + neprihvatljivi troškovi)		41.861.878,88	
Ukupni prihvatljivi troškovi		24.344.149,50	
Ukupan korisnički udio u prihvatljivim troškovima		13.389.282,23	
Ukupan maksimalan iznos bespovratnih sredstava		10.954.867,28	

Izvor: Izrada autora prema Vela, 2015.: 121

Tablica 9. prikazuje izvore financiranja projekta iz Europskoga fonda za regionalni razvoj. Vidljiv je proračun projekta koji sadrži troškove savjetodavnih usluga, troškove sudjelovanja na sajmovima, troškove usavršavanja, troškove prema regionalnim potporama za ulaganje i usavršavanje te neto prihvatljivi troškovi koji su jednaki prethodnim troškovima. Korisnički udio i udio bespovratnih sredstava troškova prema regionalnim potporama za ulaganje i usavršavanje čini zbroj ukupnih prihvatljivih troškova.

3.5. Projekti financirani iz EU fondova na primjeru Republike Hrvatske

Financiranje projekata iz EU fondova dijelimo u tri kategorije:

- „Natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava putem kojih se financiraju projekti iz različitih sektora, a sredstva koja se dobiju putem takvog ugovora bespovratna su i korisnik ih ne mora vraćati ukoliko ih potroši u skladu s pravilima.

- Javne nabave za izvođenje radova i usluga predstavljaju svojevrsne komercijalne natječaje u kojima se traže ponuđači koji mogu izvršiti određene usluge, radove ili nabaviti određenu opremu.
- Twinning projekti obuhvaćaju pružanje savjetodavne pomoći koja uključuje suradnju između dvije države, a u njih su uključena tijela javne vlasti. Svrha ovih projekata je pružanje savjetodavnih usluga iz jedne države, koja je određene politike Europske unije uspješno implementirala, u drugoj, koja takve usluge treba kako bi što uspješnije provela javne politike u kojima ne postoji dovoljno znanja, iskustva i stručnosti.“ (EU fondovi, 2019.)

3.5.1. Primjer 1: Adrenalinski park Duboka

Pustolovi svih generacija, željni aktivnog odmora, adrenalina i zabave mogu testirati svoju spretnost na dva vrhunski opremljena poligona u novootvorenom Adrenalinskom parku Duboka u prekrasnom Parku prirode Papuk. Onaj namijenjen odraslima sastavljen je od 12 elemenata u sklopu kojeg je i zip line, a djeca i oni oprezniji mogu se okušati u poligonu s devet elemenata.

Riječ je o jedinstvenoj atrakciji u kontinentalnoj Hrvatskoj vrijednoj 618 tisuća kuna koja je dio velikog projekta "Geo priče UNESCO geoparka“.

„Projekt je odobren za sufinanciranje iz Operativnog programa ‘Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.’, prijavljen na poziv „Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode“ ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Ukupna vrijednost projekta s neprihvatljivim troškovima je 90.090.587,54 kn, dok iznos ukupnih prihvatljivih troškova iznosi 77.238.120,20 kn, a od toga 85%, odnosno 65.652.402,17 kn bit će financirano bespovratnim sredstvima EU. To je do sada najveći projektni prijedlog odobren u tom dijelu Hrvatske.“ (Adrenalinski park Duboka, 2020.)

Slika 6. Adrenalinski park Duboka

Izvor: Ministarstvo turizma, 2019.

3.5.2. Primjer 2: Panonski drvni centar kompetencija

Vrijednost ugovora: 44.701.237,17 HRK

Korisnik: Virovitičko-podravska županija

Operativni program: Regionalna konkurentnost

Projekt "Panonski drvni centar kompetencija" sufinanciran je u okviru Operativnog programa "Regionalna konkurentnost", kroz shemu dodjele bespovratnih sredstava za poslovnu infrastrukturu. Projekt obuhvaća aktivnosti izgradnje, opremanja i razvoja Centra koji će pružati usluge malim i srednjim poduzetnicima iz drvoprerađivačkog sektora u Hrvatskoj i regiji i to u svim fazama razvoja finalnih proizvoda od drva, tj. proizvoda s većom dodanom vrijednošću, s naglaskom na inovacije. Također, u sklopu Centra nalazit će se i višenamjenski prostor za prezentacije i sastanke, istraživanje i razvoj, uredski prostori, parkirni prostor natkriven sunčanom elektranom.

Slika 7. Panonski drveni centar kompetencija

Izvor: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (Safu), 2014.

3.5.3. Primjer 3: Projekt Twinning light Project „Jačanje administrativnog kapaciteta za implementaciju novog zakonodavnog okvira sustava javne nabave“

Sveukupni cilj projekta je jačanje hrvatskog sustava javne nabave u skladu sa zahtjevima acquis-a, a radi promicanja učinkovitosti i efikasnosti smanjivanja mogućnosti prijevara i korupcije.

Svrha projekta je jačanje administrativnih kapaciteta Ureda za javnu nabavu te drugih čimbenika u provedbi novog pravnog okvira javne nabave u Republici Hrvatskoj kroz sveobuhvatan program obuke i ažuriranje Priručnika za naručitelje i ponuditelje.

Projekt direktno doprinosi ispunjenju kratkoročnih prioriteta pristupnog partnerstva između Republike Hrvatske i Europske unije, od kojih jedan predstavlja jačanje administrativnih kapaciteta Ureda za javnu nabavu u provedbi svojih funkcija koje su mu dodijeljene temeljem Zakona o javnoj nabavi.

*Twinning Projekt iz Cards 2002 „Jačanje sustava javne nabave u Republici Hrvatskoj“
(1,000.000 eur)*

„Twinning projekt koji je započeo u srpnju 2005. godine i trajao 20 mjeseci završio je u veljači 2007 godine. Zemlje članice – Twinning partneri bili su Savezno ministarstvo za gospodarstvo i tehnologiju Republike Njemačke kao senior Twinning partner i Ministarstvo financija Republike Slovenije kao junior partner. Projekt je podupirao Ured za javnu nabavu u preispitivanju postojećeg zakona o javnoj nabavi i davao prijedloge za njegovo poboljšanje u skladu sa zahtjevima acquis-a. On je i izradio posebni program obuke za djelatnike Ureda za javnu nabavu kao i projektirao specijalizirani program obuke za osposobljavanje trenera javne nabave.“ (Twinning projekti, 2019.)

3.6. Analiza povlačenja sredstava iz EU fondova

Hrvatska je u zadnjih 5 godina iz fondova EU povukla manje od 2 mlrd. Eura od ukupno raspoloživih 10,7 milijardi eura. Najviše su povukli poduzetnici i za konkurentnost, dok su područja poput širokopojasnog interneta i obrane od poplava zakazala. U 2019. program konkurentnosti i kohezije izmijenili su i novac prebacili u područja od većeg interesa.

Jedan od najvećih projekata ugovorenih 2018. godine bilo je super računalo namijenjeno znanstvenicima i istraživačima. Sastoji se u osiguranju računalnih i spremišnih kapaciteta koji će biti dani na korištenje znanstvenoj zajednici, a to je nužan preduvjet kako bi se mogla raditi moderna istraživanja, obrazovanje i sudjelovanje u modernim projektima.

Hrvatska je došla na 62 posto ugovorenih projekata, a stvarni pokazatelj je povučeni novac. Kada se gleda isplaćeno, od ukupno 10,7 milijardu eura koliko Hrvatska ima na raspolaganju do 2023. stiglo je tek nešto manje od dvije milijarde eura. Najuspješniji su bili poduzetnici, a za razliku od njih država i lokalne jedinice ne mogu se baš pohvaliti istim. 2019. se očekivao rast ugovorenih projekata na 85 posto, kako bi do kraja 2020. raspisali natječaje za cjelokupni iznos. Nakon toga krenut će rok od 3 godine u kojem se dodijeljeno mora iskoristiti.

3.6.1. Provedba programa financijskog razdoblja 2014.-2020.

U financijskom razdoblju 2014.-2020. Hrvatskoj je na raspolaganju ukupno 10,7 milijardi eura sredstva iz europskih i strukturnih fondova. Od tog iznosa 8,43 milijardi eura predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, 2 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te oko 250 milijuna eura za razvoj ribarstva. 8 puta veći iznos je u pitanju nego što je bio u financijskom razdoblju 2007.-2013. iz tog razloga važno je da iskorištenost i sama dinamika povlačenja sredstava budu na visokoj razini.

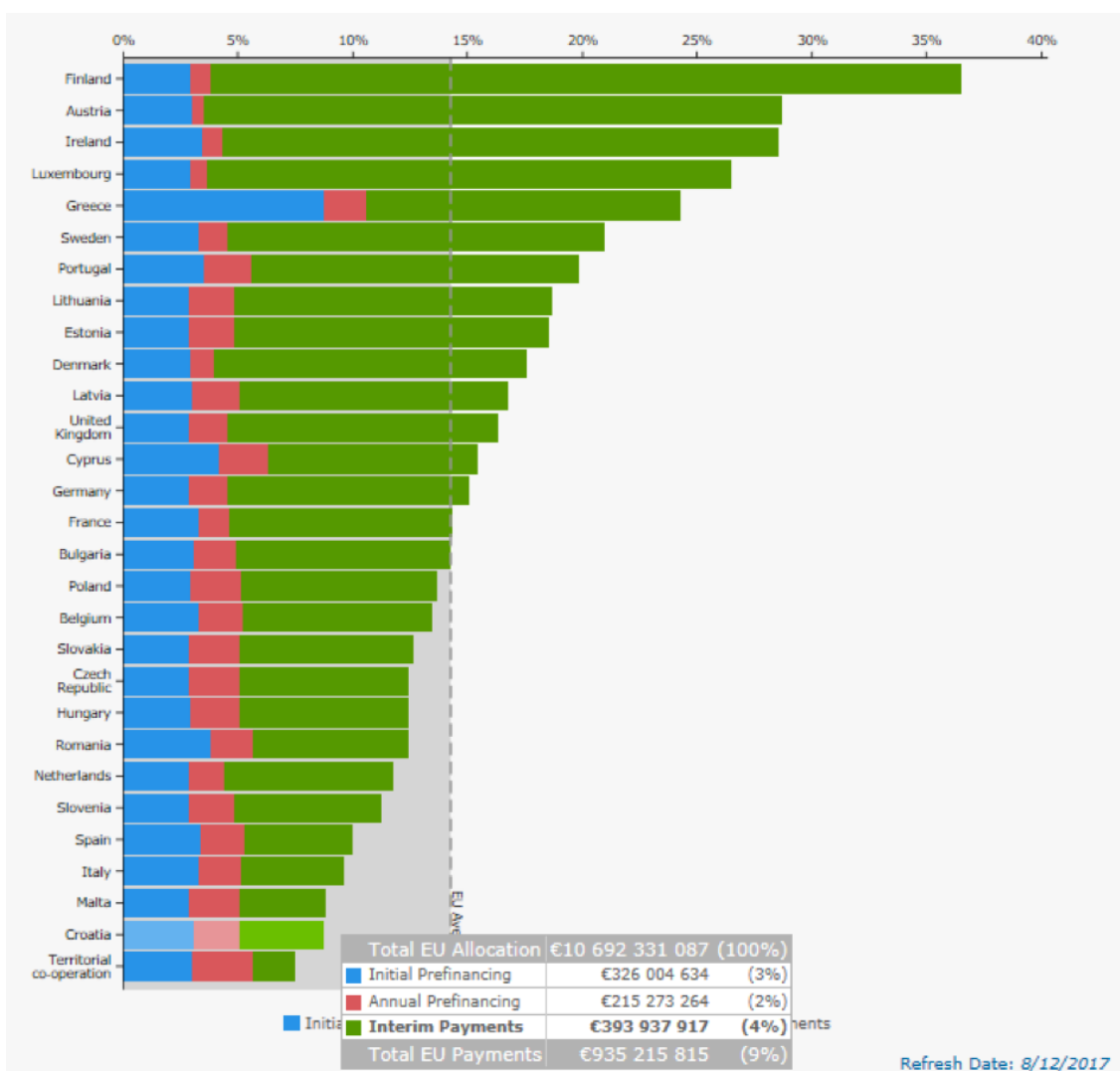
Prema izvješću Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, koje se upućuje Saboru, ukupno je do 31. prosinca 2016. ugovoreno 1,27 milijardi eura ili 11,8% od ukupno dodijeljenih 10,7 milijardi eura, dok ukupna plaćanja iznose 342,8 milijuna eura odnosno 3,2% od ukupno dodijeljenih sredstava. „Stanje na dan 31. prosinca 2017. godine bilo je sljedeće:

- Objavljeno je natječaja u vrijednosti 5 milijardi eura (predstavlja 47,3% od ukupno dodijeljenih sredstava)

- Ugovoreno je sredstava u ukupnoj vrijednosti 3,3 milijarde eura (predstavlja 30,6 od ukupno dodijeljenih sredstava)
- EK je Hrvatskoj doznačila 918 milijuna eura (8,6%), a krajnjim korisnicima je isplaćeno 777 milijuna eura (7,3% od ukupno dodijeljenih sredstava).“ (Kozarić, 2019.)

Dakle, u ovom financijskom razdoblju ugovorenost je na razini od svega 30%, dok je krajnjim korisnicima isplaćeno tek 7% od ukupno dodijeljenih sredstava.

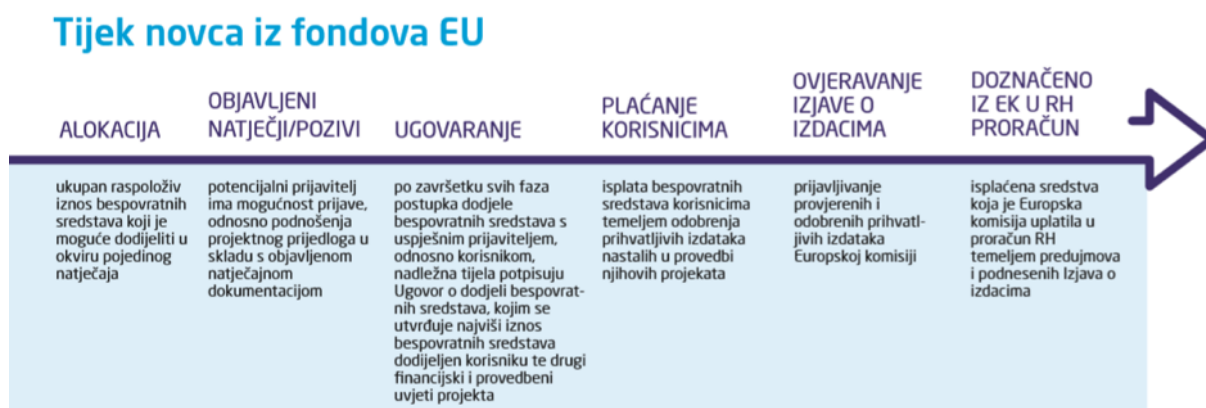
Slika 8. Doznačena sredstva od strane EK prema svakoj državi članici

Izvor: Europa EU, 2017.

Iz priložene slike vidi se da se Hrvatska uvjerljivo nalazi na posljednjem mjestu i kasni za prosjekom EU. To govori da se s pripremom projekata iz financijskog razdoblja, te objavom natječaja i zaključivanjem ugovora dosta kasni. Na temelju navedenog EK uplaćuje sredstva državama.

Slika 9. Tijek novca iz fondova EU

Iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi) za razdoblje 2014. - 2020. godine Republici Hrvatskoj na raspolaganju je ukupno 10,7 milijardi eura. Nakon objave natječaja, proces korištenja sredstava EU započinje ugovaranjem projekata, nakon čega slijede isplate korisnicima ovisno o dinamici provedbe aktivnosti unutar tih projekata i temeljem provjera namjenskog i ispravnog trošenja sredstava. Isplaćena sredstva se potom ovjeravaju, odnosno za provjerene i odobrene izdatke izrađuju se Izjave o izdacima koje se uz Zahtjeve za plaćanja šalju Europskoj komisiji nekoliko puta godišnje. Konačno, slijede isplate iz proračuna EU u proračun države članice.

Izvor: MRRFEU, 2018.

Slika 10. prikazuje da se po stanju ugovorenosti projekata, za razliku od postotka isplaćenosti, Hrvatska približila EU prosjeku.

Slika 10. Transakcije s EU proračunom

	Ukupno primljena sredstva	Uplate u proračun EU	Razlika
2013.	207,7	237,9	-30,2
2014.	546,5	459,9	86,6
2015.	524,6	395,9	128,7
2016.	862,8	427,3	435,5
2017.	298,2	226,2	72,0
Ukupno:	2.439,7	1.747,2	692,6

Izvor: Izrada autora prema HNB, 2017.

Iz tablice je vidljivo da je Hrvatska u 4 godine članstva ukupno primila 2,4 milijardi eura, a istodobno je uplatila 1,7 milijardi eura u EU proračun. Iz navedenih rezultata dolazi se do pozitivne razlike od svega 0,7 milijardi eura. To je poražavajući rezultat jer su primici, a time i neto razlika mogli biti veći.

4. ZAKLJUČAK

Samo povlačenje novca iz nekog od fondova Europske unije nije garancija uspjeha i rasta gospodarstva, i općenito uspjeha države. Bitno je fokusirati se na odabir pravih projekata koji će državi donijeti uspjehe, te orijentiranje na najpristupačnije i najkompatibilnije natječaje. Smisao Europskih strukturnih i investicijskih projekata odnosi se na izjednačavanje konkurentnosti regija u velikom europskom tržištu. Iako Republika Hrvatska ima veliki broj kvalitetne mlade radne snage, potrebna je motivacija, osposobljavanje te pomoć stručnjaka u vezi ovoga područja kako bi uspješno došli do faze nosioca budućnosti svih nas.

Kao zaključak sveobuhvatnog rada jasno je da je Hrvatskoj potrebna konkurentnost, stabilnost i inovativnost iz razloga što glavne aglomeracijske sredine privlače svu ekonomsku aktivnost i dobivaju najveći dio financiranja iz strukturnih fondova, dok oni najsiromašniji pate na račun drugih. Prema stupnju iskoristivosti EU fondova zaključuje se da Hrvatska ne iskorištava u dovoljnim i dopuštenim mjerama financiranje projekata iz fondova Europske unije.

Naglasak u ovom radu bio je na projektima EU, specifičnostima samog projekta te budžetiranje projekata financiranih iz fondova Europske unije. Najvažniji dio kod projekta je sufinanciranje projekata iz razloga što je taj dio vrlo širok i kompleksan. Iako se Hrvatska nije posebno iskazala u iskorištavanju dostupnih sredstava, još uvijek ima pravo i može iskoristiti maksimum sredstava koje joj je dodijelila Europska unija (do kraja 2020. godine). U početku financijske perspektive 2014.-2020. u RH bilo je vrlo malo prijavitelja zbog nedostatka kvalificiranih stručnjaka u području projekata Europske unije, ali i zbog nedostatka povjerenja u sam sustav. Danas je situacija uvelike drugačija, prijavitelja je mnogo, ali glavni problem je nepravovremeno otvaranje poziva. Kašnjenje s objavama poziva, ali i njihovo ne otvaranje sukladno godišnjim planovima objava poziva, jedan je od razloga velikih razlika između alokacije, vrijednosti ugovoreni i isplaćenih sredstava.

Budžetiranje projekata financiranih iz fondova EU vrlo je širok pojam koji obuhvaća i samu specifičnost projekta, njegova glavna obilježja, troškove, financiranje i ostale bitne stavke vezane uz sam pojam projekta. Nadalje, tema ovoga rada obuhvaća vrlo važnu temu, odnosno fondove Europske unije, od kojih svaki od njih 5 ima vrlo važnu ulogu u financiranju željenih projekata.

5. LITERATURA

Knjige:

1. Bešlić B., Copic M., Kosor K., Kulakowski N., Maletić I., Zrinušić N. (2014.) Upravljanje EU projektima, Tim4Pin, Zagreb
2. Vela A. (2015.) Menadžment ESI fondova, Školska knjiga, Zagreb
3. Novota S., Vlašić I., Velinova R., Geratliev K., Borissova O., (2009.) Europski fondovi za hrvatske projekte, Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija, Zagreb

Internetski izvori:

1. https://intermediaprojekt.hr/about/eu-fondovi/izrada-projekata-za-eu-fondove/proracun-projekta-prihvatljivi-i-neprihvatljivi-troskovi/?fbclid=IwAR2Gmq6xQammrIJ5sIAf7vvrZApLGPixdh6_svr1RJbCYTeqY3cPtVtn3aE (pristup: 23.5.2020.)
2. <http://fairnet.hr/osnovni-elementi-svakog-eu-projekta/> (pristup: 20.5.2020.)
3. <https://www.safu.hr/hr/o-safu/primjeri-eu-projekata-u-rh/operativni-program-regionalna-konkurentnost/list/panonski-drveni-centar-kompetencija> (pristup: 7.6.2020.)
4. <https://www.hnb.hr/> (pristup: 28.6.2020.)
5. https://mint.gov.hr/vijesti/nova-adrenalinska-oaza-u-srcu-pozesko-slavonske-zupanije/19232?fbclid=IwAR2BkMsLxNbU_UFhd5LaAgIgbpULvEiKOiIEp45-Dr2dPiF_HQ_FThBrBFQ
6. <https://www.safu.hr/hr/o-safu/primjeri-eu-projekata-u-rh/operativni-program-regionalna-konkurentnost/list/panonski-drveni-centar-kompetencija>
7. <http://www.europski-fondovi.eu/tags/twinning-projekt>
8. <https://repositorij.unizd.hr/islandora/object/unizd%3A3116/datastream/PDF/view>
9. <https://cohesiondata.ec.europa.eu/overview>
10. <https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/MRRFEU%20rezultati%202018..pdf>

6. POPIS TABLICA

Tablica 1. Razlika između projekta i programa

Tablica 2. Razlika između programa IPA i ESI fondova

Tablica 3. Popis korisnika programa Phare 2005.: Poslovna infrastruktura – shema dodjele bespovratnih sredstava

Tablica 4. Od aktivnosti do kategorije troška u proračunu

Tablica 5. Prikaz troškova u elementu projekta „Upravljanje projektom i administracija“

Tablica 6. Izračun elemenata projekta koji traje dvanaest mjeseci

Tablica 7. Primjer izračuna u slučaju kupovine osobnog automobila

Tablica 8. Prikaz zbirnog proračuna

Tablica 9. Prikaz izvora financiranja u projektu iz Europskog socijalnog fonda

Tablica 10. Prikaz izvora financiranja u projektu iz Europskoga socijalnoga fonda

Tablica 11. Prikaz izvora financiranja u projektu iz Europskoga fonda za regionalni razvoj

7. POPIS SLIKA

Slika 1. Odnos programa i projekta

Slika 2. Prioriteti Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj

Slika 3. Izravni troškovi

Slika 4. Neizravni troškovi

Slika 5. Primjer koraka unosa troškova u projektni proračun

Slika 6. Adrenalinski park Duboka

Slika 7. Panonski drveni centar kompetencija

Slika 8. Doznačena sredstva od strane EK prema svakoj državi članici

Slika 9. Tijek novca iz fondova EU

Slika 10. Transakcije s EU proračunom

8. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Pregled financijskih alokacija za države članice EU-a u financijskoj perspektivi 2014.-2020. u milijardama eura

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Kristina Lovrić**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog rada pod naslovom **Budžetiranje projekata financiranih iz fondova Europske unije** te da u navedenom radu nisu na ne dozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 03.07.2020.godine

Kristina Lovrić
